

Posouzení rigorózní práce Lucie Hončíkové „Stát se prvňákem. Adaptace dítěte na pravidla platná v první třídě.“

Jako téma své práce si Lucie Hončíková volí problematiku nových pravidel a norem chování požadovaných od dětí ve škole, resp. modelů chování, které jsou dětem na počátku školní docházky předkládány k přijetí. Téma je zajímavé především proto, že tlak nového socializačního prostředí je při vstupu do školy pro děti značný, což si všichni uvědomují, ale současně nemáme přesnou představu, jakých oblastí se vlastně týká. Autorka se rozhodla zmapovat tuto situaci a podrobně popsat, co se zde všechno odehrává. Navázala na svou diplomovou práci, svůj původní text dopracovala a prohloubila.

Metody práce jsou především kvalitativní: zúčastněné pozorování (přesné zápisy z pozorování v hodinách i o přestávkách jsou v rozsáhlých přílohách práce), rozhovory s dětmi a učitelkou. Pobyt ve škole probíhal celé první pololetí první třídy.

Podstata práce leží v detailním strukturování kulturního prostředí školy, do kterého dítě vstupuje a které musí ovládnout. Autorka si v tomto kontextu klade otázky: jaká pravidla a jak jsou před děti postavena, jak pro ně vystupují a jaké funkce, explicitní či implicitní, plní. Také podrobně sleduje, jak děti reagují a jak se jejich zvládnání tlaku prostředí školy mění v čase.

V první části textu jsou všechna pravidla, které autorka vyhledala a podrobila kódování, roztržena do pěti kategorií podle obsahu (bezpečnost, hygienická pravidla, školní chování, sociální a morální pravidla). Jednotlivé oblasti jsou dále propracovány a velmi přesně popsány. To je důležité nejen z hlediska jejich obsahu, ale také z hlediska jejich proměnlivých podob (v různých kontextech) a dynamiky vyjednávání mezi učitelkou a dětmi. Například tabulka na s. 61 ukazuje relativně složitou podobu pravidel o pohybu žáků ve škole.

V následující části textu se autorka věnuje vývoji adaptace dětí, sleduje jaký pohyb probíhá ve sledovaných oblastech v čase, po jednotlivých měsících od září do prosince.

Následuje shrnutí, které již výběrově ukazuje na příkladě opačného pohledu (dynamika celého časového období) různé módy adaptačního chování na straně dětí, nebo také jinak řečeno různé modely požadavků na adaptaci dětí ze strany školy.

Na předložené práci si cením zejména detailní a přesné práce s daty. Zejména jejich popis, třídění a různé podoby strukturace celého prostoru, který rigorózní práce sleduje. Rozsah textu je značný. Posun od práce diplomové je také zřejmý. Zahrnuje především revizi strukturování dat a jejich prezentace. Právě formy prezentace dat jsou velkým pozitivem, současně však nejsou jen jinou grafickou polohou, ale představují nové pohledy na členění jednotlivých oblastí socializačního prostředí školy.

Vzhledem k rozsahu práce by možná shrnující kapitola mohla být delší a obsahovat závěry jednotlivých větších částí textu i celkové závěry ještě v jiné podobě. Orientace čtenáře ve výsledcích práce by se tak asi ještě zvětšila.

Předložená práce Lucie Hončíkové splňuje nároky kladené na rigorózní práci a doporučuji ji proto k obhajobě.

V Praze 30.1.2006

PhDr. Ida Viktorová

